

Vem bestämmer din lön?

Berättelse

I många länder finns en lag om lägsta lön. Lagen säger hur lite en arbetsgivare får betala. Men i Sverige finns ingen sådan lag. Här bestämmer man lägsta lön på ett annat sätt.

I Sverige bestäms lägsta lön i ett kollektivavtal. Ett kollektivavtal är en överenskommelse. Det är ett avtal mellan ett fackförbund och en arbetsgivare. Avtalet bestämmer regler på jobbet. Det handlar om lön, arbetstid, semester och försäkringar. Det handlar också om uppsägningstid, alltså hur lång tid du har kvar om du måste sluta.

Ett fackförbund, eller "facket", är en grupp av arbetare och tjänstemän. De går ihop för att bli starkare tillsammans. Facket pratar med arbetsgivaren om lön och villkor. Att förhandla betyder att man pratar och kommer överens.

Många anställda i Sverige har ett kollektivavtal på sitt jobb. Enligt Medlingsinstitutet hade omkring 88 procent av alla anställda ett kollektivavtal år 2024. Det är väldigt många.

Att vara med i ett fack är frivilligt. Du måste inte vara med. Om du är med betalar du en liten avgift varje månad. Då kan du få hjälp om du får problem på jobbet, till exempel om du blir uppsagd.

För många i Sverige är facket och kollektivavtalet en vanlig del av arbetslivet. Det är inte staten som bestämmer lönen. Det gör facket och arbetsgivaren tillsammans.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
lön	de pengar du får för ditt arbete
lag	en regel som gäller för alla i landet
lägsta lön	den minsta lön man får betala
arbetsgivare	den som ger dig ett jobb och betalar lön
anställd	en person som har ett jobb hos en arbetsgivare
fackförbund	en grupp anställda som går ihop för att bli starkare
tjänsteman	en person som ofta arbetar på ett kontor
kollektivavtal	ett avtal om lön och regler på jobbet
överenskommelse	när två parter blir överens om något
förhandla	prata och komma överens om något
frivillig	något man får välja själv; man måste inte

Läsförståelsefrågor

1. Hur bestäms lägsta lön i Sverige?
 1. Det finns en lag som säger lägsta lön.
 2. Lägsta lön bestäms i ett kollektivavtal mellan facket och arbetsgivaren.
 3. Arbetsgivaren bestämmer alltid helt själv.
2. Vad är ett fackförbund?
 1. En grupp av arbetare som går ihop för att bli starkare tillsammans.
 2. En del av staten som bestämmer alla löner.
 3. En bank där man sparar pengar.
3. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Ett kollektivavtal kan handla om lön, arbetstid och semester.
 2. Alla i Sverige måste vara med i ett fack.
 3. De flesta som är med i facket är unga.
4. Varför kan det vara bra att vara med i ett fack? Svara med egna ord.
5. Vad betyder ordet "förhandla"?

Diskussionsfrågor

- Finns det en lag om lägsta lön i landet där du kommer ifrån? Vem bestämmer lönen där?
- Har du hört talas om facket förut? Vad visste du om det innan du läste texten?
- Tycker du att det är bra eller dåligt att vara med i ett fack? Varför?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om ett jobb du har haft eller vill ha. Vad är viktigt för dig på ett jobb – lön, tider eller något annat?